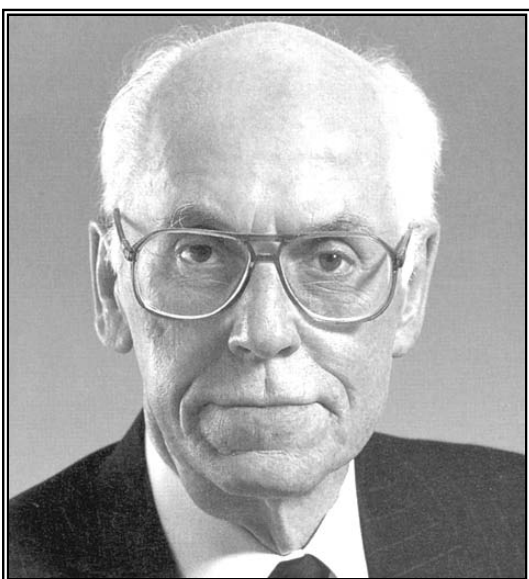


# Sunnunmaa kuukiri



Koonga valla leht

NR 3 (120) märts 2006



**LENNART GEORG MERI**  
29.03.1929-14.03.2006

Meie hulgast lahkus Eesti taasiseseisvuse esimene president. Riigimees, kelle täita on olnud mitmeid rolle: kirjanik, filmimees, arhitekt, diplomaat, president.

Ta oli rahvamees või lihtsalt meie Lennart.

Teade ekspresident Lennart Meri surmast 14. märtsil seisatas meie valla koolides õppetegevuse. Nii Koonga kui ka Lõpe koolis mälestati lahkunud riigipead. Õpetajad meenutasid suure riigimehe elutööst ja panusest meie väikese Eesti hüvanguks. Koonga koolis seati mälestusnurk härra Merile.



## Lumememmed keskkonna kaitseks

Vastlapäeval võtsime osa rohelise liikumise poolt korraldatud aktsioonist “Lumememmed süsihappegaasi vastu”. Kuna ilm oli külm ja lumi ei pakkinud, kasutasime kuhjajamismeetodit. Lastel tuli hea idee kasutada suurt kivi. 3. ja 4.klass käisid veel järgmisel päeval kunstiõpetuse tunnis meie memme kaunistamas. Tehtud pildid saatsime aadressil [www.roheline.ee](http://www.roheline.ee). Lapsed olid ikka väga tublid ega lasknud ennast segada sellest, et lumi ei pakkinud. Ja ega Lõpe koolgi meist alla jäänud, joonistasid lumele tohutu suure lumememme.



## Koonga kooli tervisepäev

3. märtsil viisime läbi projekti “Selg sirgu”. Hommikul alustasime kooli selgroo mõõtmisega, saime terve koridori pikkuse rivi. Kui me siis hargnesime, oli rivi 30 meetrit pikk. Tegime mõned lihtsamad harjutused, et hommikul värskelt koolipäeva alustada.

Vahetundideks olid õpilased ette valmistanud erinevate piimatoodete reklaamid:

I klass tutvustas Šmiguni jogurtit, mis annab sportlastele hea vormi;

II klass Muhvi jäätist, mida on nii hea limpsida;

III – IV klass tegi hapupiima pudri, retseptki oli nähtaval;

VI – VII klass reklaamis Maxi topsi, Martin oli nii lahe beib;

VIII klass tutvustas kohukest, mis suusatajale hea vormi annab;

IX klass jogurtit, mis isegi haigused minema ajab ja A-klass Helluse jogurtit, sest kõik inimesed vajavad hellust.

Kolmanda vahetunni ajal sai kogu koolipere degusteerida erinevaid piimatooteid:

kodujuustu, kohupiimakreemi, erinevaid kohukest, joogijogurtit.

Kooli lõunasöögi juurde pakuti jäätist ja joogiks oli lastele piim. Terve päev oli koolis avatud näitus “Minu lemmikpiimatoode”, selle näituse paremaid töid näeb varsti Koonga arstipunktis ja raamatukogus.



Kaalusime ära ka õpilaste koolikotid ja selgus, et meie laste igapäevane koorem keskmiselt oli selline: I klass – 3,7 kg, II klass – 3,8 kg, III klass – 4,1 kg, IV klass – 4,0 kg, VI klass – 5,0 kg, VII klass – 4,5 kg, VIII klass – 5,66 kg, IX klass – 5,9 kg, A klass – 2,5

kg. Lastel oli kaasas ka üleliigseid koolitarbeid, mis kaalusid keskmiselt 0,5 kg. Koolikoti lubatud raskus koos sisuga on 1.–3. klassi õpilastel kuni kolm kilogrammi, 4.–6. klassi õpilastel kuni 3,5 ja 7.–9. klassi õpilastel kuni 4,5 kilogrammi.

Täname kõiki, kes aitasid ürituse õnnestumisele kaasa.

## Eesti Vabariigi aastapäev Koonga koolis

23. veebruar algas Koonga koolis piduliku aktusega. Lühikese kõne pidas direktor, koos lauldi vabariigi hümmi ja Eesti lipu laulu.

Seejärel suundus kogu koolipere saali, kus meid ootasid ees 3 politseitöötajat, kes seekord ei tulnud mitte riidlema ega trahvi tegema, vaid demonstreerisid märulipolitsei varustust. Lastel oli võimalus ka ise neid riideid proovida, kumminuia kasutada, püstolit käes hoida (*pildil harjutab Kati tulistamist*) ja ennast kilbiga kaitsta. Mõni poiss pandi nalja pärast käeraudadesse ka. Enim elevust tekitas see, kui hr Sassor mängis kurjategijat ning poistel oli võimalus teda kumminuiaga taga ajada.

Peale sellist üritust loodame, et politseinike ja noorukite suhted muutuvad paremaks ja rohkem peetakse lugu politseiniku ametist.



Koonga koolipere

**Koonga kool kiidab oma parimaid õppureid**

- |             |  |
|-------------|--|
| 1. klassist | Anne-Liis Koppel<br>Kätlin Mitt<br>Triinu Nurmjõe<br>Natalja Pinajeva<br>Kaspar Roosileht<br>Kaarel Nõmm<br>Nele Raudpuu<br>Eeri Koppel<br>Cristi Treumann |
| 2. klassist | Siim Siimer<br>Mart Mägi<br>Andri Annerviek<br>Kadi Tamsalu<br>Johannes Aksberg<br>Kevin Pool  |
| 3. klassist | Gen Annuk<br>Siim Ubakivi  |
| 4. klassist | Kimmo Kuru<br>Marelle Minn<br>Liina Mäesepp<br>Rait Press  |
| 6. klassist | Taavi Kappak<br>Triin Nõmm<br>Marite Ende  |
| 7. klassist | Siim Nõmm  |
| 8. klassist | Helen Kuru   |
| 9. klassist | Sirli Seegar<br>Rünno Kõidam   |



Naistepäev möödus Lõpe koolis väga lustakalt. Nimelt üllatasid vanemate klasside poisid kooli naisperet lõbusa moeetendusega, mis naerutas kogu kooliperet. Ühispiletil kollektsoon kevadisest moevoolest. *Toimetus*

**EMAKEELEPÄEV\***

**VÕILEIB**

Kalmar Liivmann

**PIDUPÄEV**

Egon Lämmerkänd

ÜHEL ÕHTUL MEIE EMA  
OLI ÜLEARU KENA.  
MATSIS MUSTAKS SILMALAU,  
LAHKUS KODUST NAGU VAU.

LASTEL KOHE ALGAS PIDU,  
ÜKS NEIST VOODI ALLA LIDUS.  
TEINE AGA KÕIGEST VÄEST  
ÜLES RÜHKIS KAPIMÄEST.

KOLMAS SEE, KES KÕIGE NÕRGEM,  
TAHTIS OLLA TEISTEST ERGEM.  
MÄNGIS VÄIKEST VINGERPUSSI,  
LASKIS PÜKSI SORTSU PISSI.

VÄLJAS SAJAB LUND,  
MUL EI OLE UND.  
LÄKSIN SIIS KÕOKI  
JA TEGIN NATUKE SÕOKI.

SIIS VÕTSIN NATUKE LEIBA  
JA VÕTSIN NATUKE SAIA.  
LÕPUKS VÕTSIN VÕID  
JA NATUKE TOMATIT TÕIN.

EMA ÜTLES :”MINE MAGAMA!”  
JA SIIS HAKKAS  
VIHMA SADAMA.  
SIIS MA LÄKSIN TUTTU  
JA HOMMIKUL  
ÄRKASIN RUTTU.

\*Lõpe koolis emakeelepäeval luulevõistlusel hinnatud tööde valik ilmub ka järgmises lehes.

**Valitsus kinnitas pensioni indekseerimise korra, mille tulemusena tõusevad pensionid.**

Pensioni indeks arvutatakse tarbijahinnaindeksi aastase kasvu ja sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa laekumise aastase kasvu aritmeetilise keskmisena.

Tarbijahinnaindeksi aastane kasv oli 1,041 (kasv 4,1 % võrra). Sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa laekumise aastane kasv oli 1,153 (kasv 15,3 % võrra). Riikliku pensioni indeksi väärtuseks arvatati kasvutegurite aritmeetilise keskmisena 1,097.

Riiklike pensionide indekseerimisel korrutatakse rahvapensioni määra, pensioni baasosa ja aastahinde seni kehtinud väärtused läbi indeksiga 1,097. Täiendavalt lisatakse vastavalt koalitsioonileppele pensioniseaduse muudatusega pensioni baasosale 60 krooni ja aastahindele 1,53 krooni.

Indekseerimise ja täiendava tõusu tulemusena on peale 1. aprilli keskmine pension 3136 krooni, rahvapensioni määr 1268 krooni, vanaduspension staažiga 15 aastat 1729 krooni ja vanaduspension staažiga 40 aastat 2942 krooni.

Indekseerimise kuluks arvestatakse käesoleval aastal riigieelarvest 820 miljonit krooni (9 kuu jooksul). Katrin Pärnmäe Sotsiaalministeerium

## Linnugripp

**Mis on linnugripp?** Linnugripp, mille põhjustajaks on viirustüvi A/H5N1, on lindude jaoks eriti nakkav, ägedalt kulgev ja ravimatu haigus, millega kaasneb lindude massiline haigestumine ja suremus. Linnugripp ohustab eelkõige linde, kuid sellesse võivad nakatuda ka inimesed. Maailma Terviseorganisatsiooni (WHO) andmetel on 2006. aasta alguse seisuga inimestel registreeritud linnugripijuhte seitsmes riigis: Vietnamis, Tais, Indoneesias, Hiinas, Kambodžas, Türgis ja Iraagis. Kokku on haigestunud üle 160 inimese, neist üle 90 on surnud. Ka inimeste jaoks on linnugripp raske nakkushaigus, mis võib lõppeda surmaga.

(Värsked andmed vt [www.tervisekaitse.ee](http://www.tervisekaitse.ee).)

**Miks linnugripp on inimestele ohtlik?** Maailma Terviseorganisatsiooni hinnangul on viimase kaheksa aastaga linnugripi viirustüved muutunud tunduvalt agressiivsemaks, nii et nad ei piirdu ainult lindude ja loomade nakatamisega, vaid on hakanud ohustama ka inimesi.

**Kas kõik linnugripi viirused on inimestele ohtlikud?** Inimestele on kõige ohtlikum H5N1, kuid haigust võivad tekitada ka H7N2, H9N2 ja H7N7 viiruse alamtüübid. Kuid vaatamata sellele, missugune gripiviirus nakatab linde, tuleb haiguse levikule kiiresti piir panna, sest ka madala ohuga gripiviirused võivad muutuda inimestele ohtlikeks.

**Kuidas linnugripp levib?** Linnugripi viiruse kandjaks ja levitajaks looduses on veelinnud, kellelt võivad nakkuse saada kodu- ja muud metslinnud. Kodulindudest haigestuvad esmajoones samuti veelinnud (haned, pardid), kuid ka kanad, kalkunid, faasanid jne. Rändlindudega võib haigus levida pikkade vahemaade taha.

**Haigustekitaja levib eelkõige haige linnu kaudu.** Ka inimeste nakatamine linnugripi on senistel andmetel toimunud (tihedal) kokkupuutel haigestunud lindude ja nende eritistega. Kuid pole välistatud võimalus, et piiratud ulatuses võib kõrgelt patogeenne ehk väga nakkav ja suure hävitusvõimega linnugripi viirus A/H5N1 levida ka inimeselt inimesele. Ametlikku kinnitust sellele veel pole.

**Veterinaaride andmetel Eestis praegu linnugripi ei esine, seega ei ole siin võimalik lindudel seda nakkust saada.**

**Kas linnugripi võib nakatada reisil olles?** Nakatumise oht on olemas juhul, kui reisitakse linnugripi ohtlikku piirkonda.

Tervisekaitseinspeksioon soovitab:

- \*Tungiva vajaduseta mitte külastada piirkondi, kus seda haigust esineb.
- \*Enne reisi tutvuda Maailma Terviseorganisatsiooni kodulehega, mis kajastab operatiivselt olukorda nakkusohulikes piirkondades. (Vastav teave on olemas ka Tervisekaitseinspeksiooni koduküljel rubriigis "Reisimine ja tervis".)

- \*Riskipiirkonnas viibides jälgida kohalike võimude juhiseid ja neid täita.

- \*Mitte külastada linnu/loomaturge ja -farme ning hoiduda kokkupuutest kodu- ja metslindudega. Eestisse tagasisaabumisel ei ole riskipiirkonnast tulnud isikutel lubatud siseneda loomakasvatushoonetesse- ja rajatistesse enne 48 tunni möödumist Eestisse saabumisest.

- \*Inimeste jaoks võivad ohtlikuks osutada ka kohad, kus on viibinud nakatunud linnud, sest linnugripi tekitaja säilib keskkonnas kaua, näiteks sõnnikus kolm kuud, jahedas vees kuu aega.

- \*Esmaseks nakatamise vältimise meetmeks on hügieeninõuetest kinnipidamine. Tuleb pesta tihti käsi, juua vaid ohutut (pudeli- või keedetud) vett, söömiseks valida kuumtöödeldud linnuliha, mune jne.

- \*On soovitatav vähemalt kaks nädalat enne riskipiirkonda sõitu vaktsineerida end sesoonse gripi vastu. Linnugripi vastu see küll ei kaitse, kuid vaktsineerimine väldib organismis uue, ohtliku viirusetüve tekkimise juhul, kui inimene peaks korraga nakatuma nii tava- kui ka linnugripi viirusega.

**Kas linnugripi võib nakatada ka nii, et astud näiteks linnu väljaheitesse või puutud muudmoodi kokku saastunud jalanõu või vaibaga?** Haige linnu eritistest nakatamine on võimalik, näiteks vaibale või maapinnale sattunud väljaheide kuivab ja võib tolmuga kanduda hingamisteedesse. Seepärast ei soovitata (eriti lastel, kes on ninaga ohule lähemal) viibida lindude toitmis- ja elukohtades. **Lapsi tuleb ka hoiatada, et nad ei puudutaks haigeid või surnud linde.**

Kui tuppa tulles on jalanõud saastunud, siis tuleb need korralikult puhastada ja pärast seda ka käed hoolega puhtaks pesta. **Käte seebiga pesemine aitab lahti saada ka paljudest teistest haigustekitajatest.**

Kas nakkuse võib saada ka linnuliha, munadest, sulgedest? Kokkupuutel haigestunud linnu kuumutamata liha, munade või sulgedega võib nakatuda linnugripi.

**Kuidas linnugripi viirus hävib?** Linnugripi viirus säilib kaua elujõulisena just madalal temperatuuril. Lindude väljaheidetes võib viirus temperatuuril 4°C püsida nakatumisvõimelisena vähemalt 35 päeva, 37°C juures aga kuus päeva. Kõrgetel temperatuuridel viirus hävib, näiteks 60°C juures 30 minutiga ning 75°C juures mõne minutiga. Seega muudab liha ja mune ohutuks kuumutamine.

Viirus on tundlik ka enamlevinud desinfitseerivate vahendite suhtes nagu kloriidühendid, formaliin, seebikivi jne.

**Missugused on linnugripi haigusnähud inimesel?**

**Need on tüüpilised gripinäht:**

- \*järsk enesetunde halvenemine koos kõrge palavikuga (alates 38 kraadist),

- \*pea-, lihas- ja kurguvalu,

- \*köha ja nohu, hingamisraskused,

- \*silma sidekesta põletik.

- \*Raskem haigusega kaasnev tüsistus on kopsupõletik, mis võib esile kutsuda hingamispuudulikkuse, kuid esineda võivad ka südame-, lihas- ja kesknärvisüsteemi kahjustused.

**Kas linnugripi inimesel saab ravida?** Ühe meetmena on Maailma Terviseorganisatsioon (WHO) soovitanud neuraminidaasi pärssijate rühma kuuluvate viirusevastaste retseptiravimite (oseltamiviri ja zanamiviri) manustamist.

Arvestades, et linnugripi on diagnoositud ja ravitud väikesel arvul haigetel, on andmed väga piiratud ja tavapäraseid kliiniliste uuringute andmeid nende ravimite toime ja ohutuse kohta selle tõve puhul ei ole. Ravimite varane manustamine on võimalik haiguse praeguse leviku, st üksikjuhtude ravi korral.

Ravimi toime pandeemilises situatsioonis ei ole teada, samuti ei ole teada ravimi võimalik haigusi ennetav toime linnugripi puhul.

**Kuidas vältida linnugripi lindudel?** Linnugripi vältimiseks lindudel on

Veterinaar- ja Toiduamet andnud rea soovitusi, näiteks:

- \*pidada oma kodulinde suletud hoonetes, et takistada nende kokkupuudet nakkust kanda võivate lindudega,

- \*tuleb kaitsta (katta) kodulindude söötmisspaiku,

- \*mitte lubada lindlasse võõraid,

- \*farmis töötades kanda kaitseriietust,

- \*pidada puhtust, paigaldada sisse- ja väljapääsude ette desomatid jne.

Koos teiste EL riikidega on Eesti keelanud ka eluslindude, linnutoodete ja -sulgede sisseveo linnugripi riskipiirkondadest.

**Kas linnugripi põdev inimene võib nakatada kodulinde või -loomi?**

Tervisekaitseinspeksioonile ja Veterinaar- ja Toiduametile teadaolevalt ei ole selliseid juhtumeid maailmas tuvastatud.

**Kuidas Eestis saab teada esimesest linnugripi haigestunust?**

Linnugripi haigestunust saab elanikkonda teavitada alles pärast seda, kui linnugripi diagnoos on laboris kinnitatud. **Kuid kindlasti antakse üldsusele kiiresti teada juba sellestki, kui arstid on Eestis tuvastanud esimese linnugripi kahtlusega haige.**

**Pandeemiline gripp**

**Kas linnugripp võib muutuda epideemiaks või pandeemiaks?**

Epideemia (piirkonniti, näiteks riigiti leviv haigestumine) või pandeemia (kogu maailmas leviv haigestumine) võib puhkeda juhul, kui tekib uus, kõrge patogeensusega ehk suure haigustekitava võimega gripiviirustüvi, mis hakkab kiiresti levima inimeselt inimesele. Kuna pandeemilise toimega gripiviirus ilmub tavaliselt ootamatult, puudub epideemia või pandeemia alguses uue viiruse vastu vaktsiin. Ka inimesed pole uue tüve vastu immuunsed.

**Uus pandeemiline gripiviirus võib tekkida linnugripi viiruse baasil, kuid selle aluseks võib olla ka mõni muu gripiviirus, sest gripiviirus (eriti A-viirus) on väga muutuv.**

**Kust inimesed teavad, et pandeemia on alanud? Grippipandeemia algusest annab teada Maailma Terviseorganisatsioon, kes kogub kogu maailmast grippi haigestumise andmeid ja analüüsib neid. Kui avastatakse uut tüüpi gripiviirus, mis on mingis piirkonnas hakanud kiiresti nakatama paljusid inimesi, siis võib seda suure tõenäosusega pidada pandeemia alguseks.**

Kas riik on teinud gripipandeemia puhkemiseks ettevalmistusi?

Sotsiaalministeeriumi eestvedamisel on kokku pandud riiklik gripipandeemiaks valmisoleku plaan, kus on kirjas erinevate ministeeriumide ja ametkondade tegevused juhuks, kui korraga peaks haigestuma palju inimesi. **Kuid vajalikke ettevalmistusi tuleb teha ka igal maakonnal, haiglal ja teistel asutustel, näiteks panna kokku tegutsemiskava ja siis korraldada vastavaid õppusi.**

Kuidas ennast ise kaitsta, kui pandeemia Eestisse jõuab? Kui pandeemia peaks Eestisse jõudma, kehtestatakse epideemiatõrje meetmed, näiteks:

\*keelatakse massüritused,

\*suletakse lasteasutused,

\*piiratakse inimeste liikumist,

\*isoleeritakse nakatunud jne.

**Haiguse leviku tõkestamiseks on oluline vältida:**

\*lähikontakti haigega (gripiviirus levib ruumis kõhapiiskadega kuni 1,5 m kaugusele),

\*kokkupuutumist haigestunu röga/ninaeritisega või sellega saastunud pindadega. Seepärast tuleks hoiduda rahvarohketest kohtadest ja võimalusel isegi ühistranspordivahendite kasutamisest.

\*Väga tähtis on käte pesemine, eeskätt pärast haige lähikonnas viibimist ja muidugi pärast tualeti kasutamist, enne sööki jne.

\*Gripahaigel ei ole soovitatav minna arsti juurde, arst tuleks koju kutsuda või küsida temalt ravisoovitusi.

\*Õöpäevaringselt saab nõu küsida ka üleriigiliselt **perearsti nõuande telefonilt 1220.**

**Arvestada tuleb sellega, et täiskasvanu võib olla nakkusohtlik kuni 7 päeva ja laps kuni 21 päeva.**

Mis saab siis, kui perest keegi haigestub?

\*Gripahaige tuleb kohe paigutada eraldi ruumi ja piirduda tema hooldamisel 1–2 inimesega.

\*Tuleb vältida lähikontakti haigega (gripiviirus levib ruumis kõhapiiskadega kuni 1,5 m kaugusele) ning kokkupuutumist tema röga/ninaeritisega või sellega saastunud pindadega.

\*Haigega suhtlemisel/tema hooldamisel tuleb kanda kaitsevahendeid: kindaid, kaitseprille, maski. (Maskideks sobivad apteekides müüdavad nn protseduurimaskid.)

\*Kui tekib vajadus haiget ühest ruumist teise viia või kaugemale transportida, tuleb ka talle mask ette panna.

\*Väga tähtis on käte pesemine, eeskätt pärast haige lähikonnas viibimist või pärast haige hooldamist.

\*Haigena ei peaks ise arsti juurde minema, vaid ravijuhiste saamiseks tuleks arstiga ühendust võtta.

\*Õöpäevaringselt saab nõu küsida ka üleriigiliselt **perearsti nõuande telefonilt 1220.**

**Kas pandeemia ajal tuleks tänaval liikudes kanda maski?**

Tänaval maski kandmise efektiivsuse kohta tõendid puuduvad. Kindlasti aga tuleb mask ette panna juhul, kui on kokkupuude haigestunutega või kui haigestunu ise peab mingil põhjusel tänaval liikuma.

Aevastades ja köhides tuleb suu käega katta ning nuuskamisel on soovitatav kasutada ühekordseid pabertaskurätikuid. Ülimalt oluline on kinni pidada teistestki hügieenireeglitest, näiteks pesta tihti ja korralikult käsi.

Kas uus inimeselt inimesele leviv pandeemiline gripiviirus on juba tekkinud? Maailma Terviseorganisatsiooni andmetel uut pandeemiliselt levivat gripiviirust tekkinud ei ole. Praegu käib põhiline jutt kahest erinevast gripist:

\***linnugriip**, mis levib üldjuhul ainult lindude hulgas, kuid nakatunud on ka inimesi, kes puutusid kokku haigete lindudega;

\***n-õ tavaline**, hooajaline griip, mida on juba Eestiski sel talvel diagnoositud.

**Hooajaline griip**

Mida tähendab tavaline, hooajaline griip? Griip (*influenza*) on äge, aastast aastasse korduv nakkushaigus, mille tekitajateks on A-, B- ja C-gripiviirus.

**A-gripiviirus** on kõige ohtlikum, sest levib kiiresti ja muutub pidevalt, mistõttu inimesed on iga uue A-gripilaine suhtes vastuvõtlikud. A-griip suudab põhjustada ülemaailmseid pandeemiaid, ka praegu inimesi ohustav linnugripiviirus H5N1 on A-tüvega.

**B-gripiviirus** iseloomustab suhteliselt paikne levik – tal ei ole omadust palju muutuda ning seetõttu ei põhjusta B-griip ka laialdasi haigestumisi.

**C-gripiviirus** on harva esinev ning haigestumises olulist osa ei etenda.

Gripi tundemärgid on haiguse äge algus, palavik (üle 38°C), kuiv kõha ja/või nohu ja vähemalt üks järgmistest üldnähtudest: halb enesetunne, peavalu, lihase ja/või liigesevalu, iiveldus.

Gripi ei saa lõplikult diagnoosida ilma labori analüüsida.

**Griip on aastast aastasse korduv ehk hooajati esinev, ja kuna gripiviirus on muutlik, siis tuleb end selle haiguse vastu igal aastal uuesti vaktsineerida.** Igaks hooajaks annab vaktsiini koostise soovitus Maailma Terviseorganisatsioon, arvestades eelnenu aastail ringelnud gripiviiruse tüvesid.

Keda hooajaline griip enim ohustab? Gripi tüsistused ja surmaga

lõppevad haigusjuhud tekivad peamiselt väikelastel, üle 65-aastastel inimestel ja immuunpuudulikkusega inimestel. Ohustatud on ka tervishoiutöötajad ja teised haigetega kokku puutuvad inimesed. Kuid hoida tasuks ennast ka kõigil neil, kes enimohustatud gruppi ei kuulu.

Mis vahe on linnugripil ja nn tavalisel gripil? Kõige suurem vahe on see, et nn tavaline griip levib juba praegu inimeselt inimesele, kuid linnugripi levikut inimeselt inimesele praegu veel täheldatud pole.

**Füüsilisest isikust ettevõtja ravikindlustus alates 01.04.2006**

1. aprillist 2006 jõustuvad Ravikindlustuse seaduse § 10 muudatused, mis reguleerivad füüsilisest isikust ettevõtja (edaspidi FIE) ravikindlustuse tekkimist, peatamist ja lõppemist. Seaduse muudatustest lähtuvalt ei pea FIE'd enam muretsema andmete edastamise pärast haigekassale. Haigekassa saab andmed FIE'de ravikindlustuse kohta otse Maksu- ja Tolliametist. Lisaks sellele lüheneb ka kindlustuse ooteaeg senise 3 kuu asemel 14 päevale. Muudatused ei puuduta aga ajutise töövõimetuse hüvitiste maksmise korda.

**Ravikindlustuse tekkimine**

FIE ravikindlustus tekib Maksu- ja Tolliametis registreerimisest või äriregistrisse kandmisest arvestatava 14-päevase ooteaja möödumisel. Kui inimesel on juba kehtiv ravikindlustus, siis jätkub kindlustus uuel alusel ilma ooteajata andmete esitamise päevast. Maksu- ja Tolliamet peab esitama haigekassale isiku andmed 7 kalendripäeva jooksul Maksu- ja Tolliametis registreerimisest või äriregistrisse kandmisest.

**Ravikindlustuse peatumine**

Kindlustuskaitse peatub kahe kuu möödumisel ajast, mil FIE teatas ettevõtluse peatamisest Maksu- ja Tolliametile. Maksu- ja Tolliamet on kohustatud teavitama haigekassat 10 kalendripäeva jooksul. Kui inimene pärast peatamist siiski ettevõtlust jätkab, peab Maksu- ja Tolliamet esitama haigekassale andmed 10 päeva jooksul. Andmete saamisel jätkub kindlustuskaitse ilma ooteajata. Ravikindlustus ei peatu ajaks, millal FIE'l on õigus saada ajutise töövõimetuse hüvitist.

**Ravikindlustuse lõppemine**

Kui inimene teatab Maksu- ja Tolliametile või äriregistrile ettevõtlusega tegelemise lõpetamisest, siis FIE ravikindlustus lõpeb kahe kuu möödumisel. Maksu- ja Tolliamet on kohustatud teatama haigekassale ettevõtlusega tegelemise lõpetamisest 10 kalendripäeva jooksul.

**Täpsemat infot ravikindlustuse kohta saab haigekassa infotelefonil 16363.**

EHK Pärnu osakond



### Kulu põletamine on keelatud

Igal aastal juhtub Eestis kümneid raskete tagajärgedega tuleõnnetusi, mis on alguse saanud tuleohutusnõuete mittetäitmisest kulu ja prahi põletamisel. Nende tulekahjude tagajärjel on mahapõlenud mitmed elumajad, hukkunud inimesed ja tekkinud korvamatu kahju looduskeskkonnale. 2005 a toimus vabariigis ligikaudu 2300 kulupõlengut.

Tuleb teadvustada, et lume alt pääsenud kulu kuivab kiiresti kevadpäikese ja tuulte mõjul ning on väga kergesti süttiv. Süttides levib kulutuli soodsa tuule korral väga kiiresti ning vahel mitmes suunas, mis on peamiseks põhjuseks, et sageli väljub kulupõletamine kontrolli alt.

Juhul, kui on olemas reaalne oht, et kulu võib süttida (selle võib põhjustada mahavisatud kustutamata suits või tikk, laste mängimine tikkudega, transportvahendist väljalennanud säde või kontrolli alt väljunud prahi põletamine) on tulekahju ärahoidmise eesmärgil lubatud kevadel kahe nädala jooksul pärast lume sulamist kulu põletada. Põlengut ei tohi jätta omapäi ning käeulatusse tuleb varuda esmased kustutusvahendid (nt: ämber veega, kustutusluuad, märjad oksad)

Sageli saab kulupõleng alguse hooletusest prahi põletamisel. Küttekoldevälise tule tegemisel tuleb järgida kohaliku omavalitsuse heakorraeskirja ning metsa ja

muu taimestikuga kaetud alade kohta kehtestatud tuleohutusnõudeid. Juhul, kui heakorra eeskiri ei keela prahi põletamist, tuleb järgida järgmisi nõudeid:

- Prahti põletada ja lõket või muud küttekoldevälise tuld võib teha väljaspool ehitist tuule kiirusel kuni 1,5 m/ sek selleks kohandatud mittepõleval alusel või kuivanud taimestikust puhastatud mineraalpinnasel.

- Prahi põletamise ning lõkke või muu küttekoldevälise tule tegemise koht objektile peab paiknema vähemalt 15 m kaugusel mistahes ehitisest või põlevmaterjali lahtisest hoiukohast ja vähemalt 30 m kaugusel metsast.

- Tule tegemisel ei tohi tuletægija jätta tuld valveta ning pärast prahi põletamist ning lõkke või muu küttekoldevälise tule tegemist tuleb põlemisjäädid hoolikalt kustutada veega ülevalamise või mulla või liivaga katmise teel.

Juhul, kui tuli väljub kontrolli alt, tuleb sellest koheselt teatada häirekeskusele hädaabinumbril 112.

Kehtiv karistusseadustik näeb ette tuleohtu tekitamise eest looduses tuleohutusnõuete rikkumise tõttu trahvi füüsilisele isikule kuni 12 000 krooni ja juriidilisele isikule kuni 50 000 krooni.

Piret Seire

Lääne-Eesti Päästkeskuse ennetustöö büroo

### Lõpe jahimehed pidutsesid

11. märtsil pidas Lõpe Jahiselts lustaka peoõhtu. Alustati tõsisemate teemadega, kus võeti hooaeg kokku. Arutleti nii loomade talvise lisatoidu üle kui ka teemadel, mis jahieetikaga kokku ei käi. Nimelt rikastab söödaplatsil jahimees metsloomade toidulauda, mitte ei pea jahti kohas, kus loomade söök maas. Õige jahimees mõistab seda ja ei käi metsas ainuüksi lihahimust või mis veel hullem, vajadusest linnuke kirja saada ja järjekordse saagiga uhkustada.

Maaelu üks osa on jahindus ja sellega seonduvalt kontakt loodusega.

Vaadati üldharivaid filme. Üheks näiteks oli Rein Hansoni "Jaht Eesti moodi".

Hoolimata naistepäevast tänati abikaasasid, kes ikka aastast aastasse suudavad oma jahimeestele toeks olla ja mõistvalt suhtuvad nende tegemistesse. Meie kasvava sektsiooni üks tähtis osa on kindlasti naistel, kes suurendavad noorte meeste osakaalu jahiseltsis. Aastaid jooksid poisid metsas püüdes isade kõrval sammu pidada. Aeg on möödunud ja nendest on saanud jahimehed ning nüüd peavad katsuma isad poegadele sammu pidada.

Jahindus annab elujõudu, seda näitas meie noorte jahimeeste perede juurdekasvu ootus. Oleme hädas Koonga valla kahaneva iibeprobleemiga. Jahimehed katsuvad igati kaasa aidata iibe tõstmisele.

Tõsisematelt teemadelt mindi sujuvalt üle õhtu lõbusama poole peale. Peolaua eest hoolitsesid sel korral Helga, Marika, Annika, Valli, Regina, Aita ja Piret. Lauakate, mis isuäratavalt meelitas kõike pakutavat proovima, ootas juba sööjaid. Ahjust tulnud liharullid ja põdrapraad koos hapukapsa ning päevakohase toostiga tahtsid vägisi keele alla viia.

Tore õhtu üllatus oli puhkpilliorkester Tallinnast (pildil). Mõnusad ja hästi välja mängitud tantsulood panid vägisi jala takti lööma.

Vahepalana loositi igale pidulisele midagi vajalikku jahile minekuks. Päris niisama ei antud, natuke oli ka peamurdmist. Õnneks olid jagajad üsna leebed ja vale vastuse korral said kõik uue võimaluse.

Jahimeeste peoõhtu on kokku kutsutud selleks, et kogu perega tulla ja mõnusalt aega veeta. Tore on koos midagi teha, see ühendab meid kõiki.

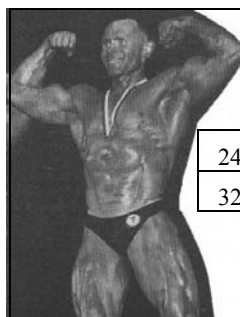
Järjekordne pidu, mis pikaks ajaks meelde jääb.

Aivar Pikkmeets, Merike Pikkmeets



Ristsõna nr. 50/3

V. TAMM



	1	2		3	4	5	6	7		8					9				10			
										11		12		13		14	15					
			16							17		18		19	20		21	22	23			
24				25		26		27		28		29			30				31			
32			33		34		35		36	37					38		39					
		40	41		42				43				44	45		46		47		48		
		49							50			51				52		53				
			54					55						56		57		58		59		
60	61				62		63			64		65		66			67			68		
		69							71	72	73		74	75			76		77			
	78		79	80			81	82			83				84					85		
			86		87			88		89	90	91			92			93		94		
95					96		97								98					99		
		100	101	102	103		104					105	106		107		108					
109			110			111	112		113	114			115			116		117				
		118		119				120			121			122					123			
	124			125		126			127		128				129				130	131	132	
133								134		135		136		137	138			139	140	141	142	143

**Horisontaal:** 1.1838.a. asutati Tartus selts, millel oli väga suur mõju eesti haridus- ja kultuurielule. 11.Euroopa komisjoni president, en+ nimi. 12.Ühes Varbla valla külas. 16.Uhketes majades. 18.Asula Lõuna-Soomes. 21.Kiudtaim. 25.Tainjas segu. 26.100. 27.Rand Põhjarannikul. 28.Önnemäng. 30.Elumahla soon. 31.Egiptuse päikese jumal. 32.Kagu. 33.Tegusalt. 38.Äsja võeti meid ometi liikmeks. 39...materjal. 40.Pikk kaashäalik. 42.vanuse. 43.Süd-Ost. 45.....sid, reiud. 46.Sugulane ingl. k. 48.Vana Hirmus. 49.Meie vanemast. 52.Bahreini raha. 54.E linn. 55.Piim ingl.k. 57.Pirde. 58...t, puhkpill. 60.1965.a. väljus esmakordselt avakosmosesse, nimi. 63.S... . 64.Euroõlikool. 66.V... riie. 68.Euro. 70.Eesti antarktikajaama organisator. 75.Neli metalli Mendelejevi tabelist. 76.Male koefitsent. 77.Terbium. 78.Tina. 79.Tuleb kui sa vajad teda. 83.Asula P-maal. 86.admin. üksus. 87.Trigon. funkts. 88."Veeretab vahuseid laineid..." 92.Vald P-maal. 93.Kuuluvad paadi juurde. 95.El. takistuse ühik. 96.Monarhi regaal. 97.Avariis ei pääse tavaliselt... 98.E pesutootja. 99.seleen. 103. sageli lisandub välisdiplomaadile veel üks nimi. 104.Äraelama. 105.Mets... 108.Sleihv sobib kaunistuseks... 110.soomes-ugrilane. 112.Kibedatehas E.s. 113.Kuulus mootorratta mark. 115.Haigussoodumus. 117.Lill. 118.Kaubitsejaid. 121.Vana hindude kirjakeel. 125.võhm, jaks. 126.Denaturaat. 129.Põlatud linnaosa. 130.Te. 131.Üks ingl.k. 133.kuressaare end. nimetus. 136.Meri, mille äärde tuleb tulevane E antarkt.jaam. 137.Kaunistavad mehe nägu.

**Vertikaal:** 1.Mesilaste toit. 2.Palladium. 3.Viga. 4.Puccini ooper. 5.Puhkus. 6.XX saj.alguse kunsti ja kirjandusvoolu. 8.Strontsium. 9.Vööndid. 10.Karastusjook. 14.Tallinna sadam. 15.Dirigent. 17.Toa... 18.Arve. 19.Ehtne. 22.Suur Soome k. 23.Ühe... (raskune). 24.La-bemoll. 29.Asula P-maal. 33.Ravimtaim. 34.Sekeldav, udutav. 35.nässus. 36.vaatame. 37.Küka, mis on Alajõe, Jõelähtme, martna, Rapla ja Vihula vallas. 41.Tuhkhaud. 45.17-ndad OM toimusid... 46.Mehe nimi. 47.Spordi firma. 51.Kuulub paadi varustuse hulka. 53.Kirre. 56.2x kaashäalik. 59.Spets. 60.Linnas, kuhu 1868.a. pandi üles maalilma esimene valgusfoor. 61.Ainurakne. 62.Oponendid. 63.Am. poksikuulsus. 65.Ühest Raplamaa külast. 67...I, kahe ruut. 69.Spordiosakond. 71.Muusikariist. 72.Brasiilia jalgpallikuulsus. 74.Enne kui. 75.Pehme liha. 80.Oksa... 81.Spordiala. 82.Jahutoode. 84.kilin-... 85.Kokkupanemise mäng. 86.nagi. 89.Terve rida ühte vokaali. 91.Ukraina valitsus iseseisvusajal. 92.Toila sanatoorium. 94.Käänulisi teid mööda. 96.Hulk, kogus. 97.Tallium. 101.Peaks olema iga uskliku toas. 102.Plutoonium. 104.Katari riigi valitseja. 106.Nutab. 107.Järjestikused täishäälilid. 108.Ühes Kuressaare valla külas. 111.Natukene loru. 116...I, mõök ingl.k. 119.Üleliidulise kuulsusega end.E bariton. 120.Kilingi-Nõmme gümnaasium. 123.Ühest Saaremaa külast. 124.strontsium. 128.Asutus. 132.Nikkel. 134.Orjastamine. 135.Ühesugused häälilid. 136...nastik. 138.Mitmest masinast koostatud seadeldis. 139.Sedamoodi siis. 140.Keelumärk muusikas. 141.Tunnistus, iseloomustus. 142.Iga näileja soovib saada... 143.Kümnetahukas.

LAHENDUSLAUSE: 83,34,127,140 114,90,73,44,45 58,100,13,7,62,109,73,44 34,83 13,127,122,58,83,140 122,100,13,44 58,109,20,7,50,127

Ristsõna nr. 49/2 vastus: NUMBER ON KÄES, KUST KURAT SEE AUTO NÜÜD VÕETAKSE

Õigesti vastasid: Evi Luur (2), Tiina Lipp(2), Ain Soome(2), Aita Pikkmets(2), Leili Truus(2), Sirje Ardan(2), Talvi Iljina(2), Jaan Viita(2), Nora Tammearu(2), Salme Pärn(2), Kalju Koit(2)

HEAD LAHENDAMIST! Saatke vastused teele 15-ndaks kuupäevaks lehe lõpus olevatele kontaktidele

## Maaelu arengu ja kohaliku initsiatiivi toetusprogramm- LEADER

LEADER on Euroopa Liidu algatatud programm maaelu arengu ja kohaliku initsiatiivi toetuseks. Programm toetab ettevõtjate, kodanikeühenduste ja kohalike omavalitsuste koostööd piirkondliku maaelu strateegia koostamisel ja elluviimisel.

Eesti rakendab käesoleval perioodil LEADER programmi põhimõtteid Eesti riikliku arengukava (RAK) meetme 3.6 "Kohaliku initsiatiivi arendamine - LEADER-tüüpi meede" kaudu. Meetme rakendamiseks on ette nähtud 28,8 miljonit krooni, millest rahastatakse piirkondlike strateegiate koostamist ja piiratud hulga juba koostatud strateegiate elluviimist. Toetuse saajaks on kohalik tegevusgrupp -ettevõtjaid, kodanikeühendusi ja kohalikke omavalitsusi ühendav piirkondlik organisatsioon.

Eesti rakendab LEADER lähenemist täies ulatuses alates 2007. aastast. Meetme 3.6 tegevustes osalemine annab kohalikele tegevusgruppidele aga eelisvõimaluse oma piirkondliku maaelu strateegia koostamiseks ja kogemuste omandamiseks juba käesoleval aastal, et taotleda järgmisel programmiperioodil (2007-2013) rahalisi vahendeid oma strateegia elluviimiseks.

Lisainformatsioon:

Kairi Kell

LEADER infokeskus

Maaelu Arengu Instituut

Tel: 742 1771

E-post: leader@mai.ee

Margus Palu

Avalike suhete osakond

Põllumajandusministeerium

Tel: 6256 524, 52 007 81

E-post: margus.palu@agri.ee

### Jumalateenistused Mihkli koguduses

26.03	kell 14. <sup>00</sup>	Jumalateenistus
02.04	kell 14. <sup>00</sup>	Jumalateenistus. Armulaud
	kell 11. <sup>00</sup>	Palvetund Koonga raamatukogus
09.04	kell 14. <sup>00</sup>	Palmipuudepäha jumalateenistus
14.04	kell 11. <sup>00</sup>	Suur Reede jumalateenistus Koonga raamatukogus
16.04	kell 14. <sup>00</sup>	I Ülestõusmispäha jumalateenistus
23.04	kell 14. <sup>00</sup>	Jumalateenistus
30.04	kell 14. <sup>00</sup>	Jumalateenistus

Talvisel ajal toimuvad jumalateenistused koguduse pastoraadis.

☎ 564 0300; 445 7599

**29. aprillil kell 11 oo**

Lõpe klubis

### VALLA SUURTE PEREDE PEREPÄEV

Kutsume osalema ka kõiki peresid, kus kasvamas kolm alaealist last.

Kindlasti osavõttust teatada 21. aprilliks telefonil **4462571** või **53431580** Teevi Künnap

### Asta!

Kiirelt aastate kerilaud keerleb, meelislõngad kangasse koob. Möödunud päevi taas tuletab meelde, siis kui sünnipäev õnnesoove toob!

Õnnitlevad Vaike Ada, Õilme, Teevi, Tiina, Taimi peredega



HERMET TOONIKUS

21.02.2006

MELISSA NÕMME

19.03.2006



### Õnnitleme märtsikuu sünnipäevalapsi!

SALOMONIA TOLLI	91
ARSENI TALV	88
STEPAN GALKIN	85
HELMİ VÄLJAMÄE	82
OLEV KALJULA	80
JAAN KÜNNAP	75
JUTA TAMM	75
ÜLO AAVEKUKK	75
HEINO LAINURM	75
ASTA LAUD	60
KALLE PIILE	55
JAAN PALM	50
INGRID TIIDO	50
HELGI MÄLK	50



*Tehtud hea jääb alati heaks,  
leinas sünnid Sa meelespeaks.  
Pole sõnu, mis lohutaks...*

JAAN MIHKELSOO  
11.05.1944-18.02.2006

HEINO KAPPAK  
11.04.1937-25.02.2006



### JUNNUMAA KUUKIRI

Lehe väljaandja  
Koonga Vallavalitsus

trükkinud OÜ "Hansaprint"  
Merike Pikk mets 44 62 359, 58 039 542 e-mail: pikk mets@hot.ee  
Helgi Mitt 44 73 740